

รายวิชา ภาษาไทย

รหัสวิชา ท๒๑๑๐๒

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

เรื่อง ชวนคิดคุณค่าวรรณศิลป์ (๑)

ครูผู้สอน

ครูธีรสุด

ฉำทรัพย์

ครูวิชุดา

กลิ่นจงกล

ชวนคิดคุณค่าวรรณศิลป์ (๑)

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. อธิบายลักษณะของวรรณศิลป์แต่ละประเภทได้
๒. บอกหลักการพิจารณาคุณค่าด้านวรรณศิลป์ได้
๓. วิเคราะห์คุณค่าด้านวรรณศิลป์จากโคลงโลกนิติได้
๔. เห็นคุณค่าด้านวรรณศิลป์ที่ได้จากการอ่านเรื่องโคลงโลกนิติ

ชวนคิด พินิจสาร

“นักเรียนคิดว่าบทกลอนที่ไพเราะ
ควรมีลักษณะอย่างไร”

ความรู้ เรื่อง วรรณศิลป์

ความหมายของวรรณศิลป์

วรรณศิลป์ หมายถึง ศิลปะในการแต่งหนังสือ
ศิลปะทางวรรณกรรม, วรรณกรรมที่ถึงขั้นวรรณคดี
หนังสือที่ได้รับการยกย่องว่าแต่งดี

ความหมายของวรรณศิลป์ (ต่อ)

การพิจารณาคุณค่าด้านวรรณศิลป์ต้องศึกษาตั้งแต่การเลือกชนิดคำประพันธ์ให้เหมาะสมกับประเภทของงานเขียน การรู้จักตกแต่งถ้อยคำให้ไพเราะสละสลวยอันเป็นลักษณะเฉพาะของภาษากวี (มีต่อ)

ความหมายของวรรณศิลป์ (ต่อ)

และทำให้ผู้อ่านเกิดความสะเทือนอารมณ์
ภาษากวีเพื่อสร้างความงดงามไพเราะแก่บทร้อยแก้ว
หรือร้อยกรองนั้น มีหลักสำคัญที่เกี่ยวข้องกัน

๓ ด้าน ดังนี้

ความหมายของวรรณศิลป์ (ต่อ)

๑. การสรรคำ
๒. การเรียบเรียงคำ
๓. โวหารภาพพจน์

๒. การเรียบเรียงคำ

การเรียบเรียงคำ คือการจัดวางคำที่เลือกสรรแล้วให้มาเรียงร้อยกันอย่างต่อเนื่องตามจังหวะตามโครงสร้างภาษา หรือตามฉันทลักษณ์ ซึ่งมีหลายวิธี เช่น

๒. การเรียบเรียงคำ

- จัดลำดับความคิดจากสิ่งสำคัญจากน้อยไปมาก จนถึงสิ่งสำคัญสูงสุดอันเป็นจุดสุดขั้น
- จัดลำดับความคิดจากสิ่งสำคัญน้อยไปหามาก แต่กลับหักมุมความคิดผู้อ่านเมื่อถึงจุดสุดขั้น

๒. การเรียบเรียงคำ

- จัดลำดับคำให้เป็นคำถามแต่ไม่ต้องการคำตอบหรือมีคำตอบอยู่ในตัวคำถามแล้ว
- เรียงถ้อยคำเพื่อให้ผู้อ่านแปลความหมายไปในทางตรงข้าม เพื่อเจตนาเยาะเย้ย ถากถาง
- เรียงคำวลี ประโยค ที่มีความสำคัญเท่า ๆ กัน เคียงขนานกันไป

๓. การใช้โวหาร

การใช้โวหาร คือการใช้ถ้อยคำเพื่อให้ผู้อ่านเกิด
จินตภาพเรียกว่า “**ภาพพจน์**” ซึ่งมีหลายวิธี ได้แก่

๓. การใช้โวหาร

อุปมา คือ การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งว่าเหมือนกับ
สิ่งหนึ่งโดยมีคำเปรียบปรากฏอยู่ด้วย คำเปรียบเทียบ
เหล่านี้ได้แก่ เหมือน เสมือน ดุจ เล่ห์ เฉก ตั้ง กล
เพียง ราว ปูน

๓. การใช้โวหาร

อุปลักษณ์ คือการเน้นความหมายว่าสิ่งหนึ่ง
เหมือนกับสิ่งหนึ่งมาก จนเหมือนกับเป็นสิ่งเดียวกัน
โดยมีคำเปรียบ เป็น คือ เท่า ปราบกฏในข้อความ

๓. การใช้โวหาร

บุคคลวัต คือ การสมมุติสิ่งต่าง ๆ ให้มีกริยาอาการ
ความรู้สึกเหมือนมนุษย์

อธิพจน์ คือการกล่าวเกินจริง เพื่อเน้นข้อความนั้นให้
มีน้ำหนักยิ่งขึ้น บางครั้งอาจใช้คำกล่าวน้อยกว่าจริง
เรียกว่า อวพจน์

๓. การใช้โวหาร

ปฏิพากย์ หรือ พรพากย์ คือการใช้ถ้อยคำที่มีความหมายตรงกันข้ามหรือขัดแย้งกันมากล่าวอย่างกลมกลืนกันเพื่อเพิ่มความหมายให้มีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น

๓. การใช้โวหาร

สัญลักษณ์ เป็นการเรียกชื่อสิ่ง ๆ หนึ่งโดยใช้คำอื่นมาแทน ไม่เรียกตรง ๆ ส่วนใหญ่คำที่นำมาแทนจะเป็นคำที่เกิดจากการเปรียบเทียบและตีความซึ่งใช้กันมานานจนเป็นที่เข้าใจและรู้จักกันโดยทั่วไป

๓. การใช้โวหาร

นามนัย คือการใช้คำหรือวลีซึ่งบ่งลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งใดสิ่งหนึ่งแทนอีกสิ่งหนึ่ง คล้าย ๆ สัญลักษณ์ แต่ต่างกันตรงที่นามนัยนั้นจะดึงเอาลักษณะบางส่วนของสิ่งหนึ่งมากล่าว ให้หมายถึงส่วนทั้งหมด

๓. การใช้โวหาร

ศัพท์พจน์ หมายถึงภาพพจน์ที่เลียนเสียง
ธรรมชาติ เช่น เสียงดนตรี เสียงสัตว์ เสียงคลื่น
เสียงลม เสียงฝนตก เสียงน้ำไหล ฯลฯ การใช้
ภาพพจน์ประเภทนี้จะทำให้เหมือนได้ยินเสียง
นั้นจริง ๆ

ลงมือทำ จดจำได้

ให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ ๔ - ๕ คน แล้วจับสลากบทจาก โคลงโลกนิติ โดย ๑ กลุ่มอาจได้รับมากกว่า ๑ บท ให้นักเรียน แต่ละกลุ่มศึกษาใบความรู้ที่ ๕ เรื่อง การวิเคราะห์คุณค่าด้าน วรรณศิลป์ โดยให้นักเรียนนำบทจากโคลงโลกนิติที่กลุ่มของ นักเรียนจับสลากได้ มาวิเคราะห์คุณค่าด้านวรรณศิลป์ (มีต่อ)

ลงมือทำ จดจำได้

ให้นักเรียนทำภาพนำเสนอ เกี่ยวกับคุณค่าด้าน
วรรณศิลป์ของบทที่นักเรียนได้รับ โดยครูแจกกระดาษ
ขนาดโปสเตอร์ให้นักเรียนกลุ่มละ ๑ แผ่น แล้วให้
นักเรียนระดมความคิดและร่วมกันสร้างสรรค์ผลงาน
เมื่อเสร็จให้ลองแลกเปลี่ยนผลงาน

ใบความรู้

เรื่อง เข้าใจคำประพันธ์

จากวรรณคดีโคลง โลกนิติ

ใบความรู้ที่ ๕ เรื่อง การวิเคราะห์คุณค่าด้านวรรณศิลป์

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ เรื่อง นำชื่นชม นำเชิดชู

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๖ เรื่อง ชวนคิดคุณค่าวรรณศิลป์ (๑)

รายวิชา ภาษาไทย ๒ รหัสวิชา ท ๒๑๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

วรรณศิลป์ หมายถึง “ศิลปะในการแต่งหนังสือ, ศิลปะทางวรรณกรรม, วรรณกรรมที่ถึงขั้นวรรณคดี, หนังสือที่ได้รับการยกย่องว่าแต่งดี

การพิจารณาคุณค่าด้านวรรณศิลป์ต้องศึกษาตั้งแต่การเลือกชนิดคำประพันธ์ให้เหมาะสมกับประเภทของงานเขียน การรู้จักตกแต่งถ้อยคำให้ไพเราะสละสลวยอันเป็นลักษณะเฉพาะของภาษากวี และทำให้ผู้อ่านเกิดความสะเทือนอารมณ์ ภาษากวีเพื่อสร้างความงดงามไพเราะแก่บทร้อยแก้วหรือร้อยกรองนั้น มีหลักสำคัญที่เกี่ยวข้องกัน ๓ ด้าน ดังนี้

การสรรคำ

การสรรคำ คือ การเลือกใช้คำให้สื่อความคิด ความเข้าใจ ความรู้สึก และอารมณ์ได้อย่างงดงาม โดยคำนึงถึงความงามด้านเสียง โวหาร และรูปแบบคำประพันธ์ การสรรคำทำได้ดังนี้

- การเลือกคำให้เหมาะแก่เนื้อเรื่องและฐานะของบุคคลในเรื่อง
- การใช้คำให้ถูกต้องตรงตามความหมาย
- การเลือกใช้คำพ้องเสียง หรือการเล่นคำซ้ำ
- การเลือกใช้คำโดยคำนึงถึงเสียงสัมผัส หรือการเล่นเสียงพยัญชนะ สระ วรรณยุกต์
- การเลือกใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ
- การเลือกใช้คำโวพจน์ได้ถูกต้องตรงตามความหมาย

การเรียบเรียงคำ

การเรียบเรียงคำ คือการจัดวางคำที่เลือกสรรแล้วให้มาเรียงร้อยกันอย่างต่อเนื่องตามจังหวะตามโครงสร้างภาษา หรือตามฉันทลักษณ์ ซึ่งมีหลายวิธีเช่น

- จัดลำดับความคิดจากสิ่งสำคัญจากน้อยไปมาก จนถึงสิ่งสำคัญสูงสุดอันเป็นจุดสุดขั้น
- จัดลำดับความคิดจากสิ่งสำคัญน้อยไปหามาก แต่กลับหักมุมความคิดผู้อ่านเมื่อถึงจุดสุดขั้น
- จัดลำดับคำให้เป็นคำถามแต่ไม่ต้องการคำตอบหรือมีคำตอบอยู่ในตัวคำถามแล้ว
- เรียงถ้อยคำเพื่อให้ผู้อ่านแปลความหมายไปในทางตรงข้ามเพื่อเจตนาเยาะเย้ย ถากถาง
- เรียงคำวลี ประโยค ที่มีมีความสำคัญเท่าๆ กัน เคียงขนานกันไป

การใช้โวหาร

การใช้โวหาร คือการใช้ถ้อยคำเพื่อให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพเรียกว่า “ภาพพจน์” ซึ่งมีหลายวิธี ได้แก่

- อุปมา คือ การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งว่าเหมือนกับสิ่งหนึ่งโดยมีคำเปรียบปรากฏอยู่ด้วย คำเปรียบเทียบกับเหล่านี้ได้แก่ เหมือน เสมือน คู่จ เหล่ เฉก ดั่ง กล เพียง ราว ปูน
- อุปลักษณ์ คือการเน้นความหมายว่าสิ่งหนึ่งเหมือนกับสิ่งหนึ่งมาก จนเหมือนกับเป็นสิ่งเดียวกัน โดยมีคำเปรียบ เป็น คือ เท่า ปรากฏในข้อความ
- บุคคลวัต คือ การสมมติสิ่งต่างๆ ให้มีกริยาอาการ ความรู้สึกเหมือนมนุษย์
- อธิพจน์ คือการกล่าวเกินจริง เพื่อเน้นข้อความนั้นให้มีน้ำหนักยิ่งขึ้น บางครั้งอาจใช้คำกล่าวน้อยกว่าจริงเรียกว่า อวพจน์

ใบความรู้

เรื่อง เข้าใจคำประพันธ์

จากวรรณคดีโคลง โลกนิติ

-ปฏิพากย์ หรือ พรพากย์ คือการใช้ถ้อยคำที่มีความหมายตรงกันข้ามหรือขัดแย้งกันมากล่าว อย่างกลมกลืนกันเพื่อเพิ่มความหมายให้มีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น

-สัญลักษณ์ เป็นการเรียกชื่อสิ่งๆหนึ่งโดยใช้คำอื่นมาแทน ไม่เรียกตรงๆ ส่วนใหญ่คำที่นำมาแทนจะเป็นคำที่เกิดจากการเปรียบเทียบและตีความซึ่งใช้กันมานานจนเป็นที่เข้าใจและรู้จักกันโดยทั่วไป

-นามนัย คือการใช้คำหรือวลีซึ่งบ่งลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งใดสิ่งหนึ่งแทนอีกสิ่งหนึ่ง คล้ายๆสัญลักษณ์ แต่ต่างกันตรงที่ นามนัยนั้นจะดึงเอาลักษณะบางส่วนของสิ่งหนึ่งมากล่าว ให้หมายถึงส่วนทั้งหมด

-สัทพจน์ หมายถึงภาพพจน์ที่เลียนเสียงธรรมชาติ เช่น เสียงดนตรี เสียงสัตว์ เสียงคลื่น เสียงลม เสียงฝนตก เสียงน้ำไหล ฯลฯ การใช้ภาพพจน์ประเภทนี้จะทำให้เหมือนได้ยินเสียงนั้นจริงๆ

ใบงาน
เรื่อง เข้าใจคำประพันธ์
จากวรรณคดีโคลงโลกนิติ

ใบงานที่ ๕ เรื่อง บันทึกความรู้การวิเคราะห์คุณค่าด้านวรรณศิลป์
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ เรื่อง นำชื่นชม นำเชิดชู
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๖ เรื่อง ขวนคิดคุณค่าวรรณศิลป์ (๑)
รายวิชา ภาษาไทย ๒ รหัสวิชา ท ๒๑๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

คำชี้แจง ให้นักเรียนจดบันทึกความรู้การวิเคราะห์คุณค่าด้านวรรณศิลป์ จากกิจกรรมในชั้นเรียน

มิตรพาลอย่าคบให้	สนิทนัก
พาลไม่มิตรอย่ามัก	กล่าวโกส
ครั้นคราวเคียดคุมชัก	เอาโทษ ใสน่า
รู้เหตุสิ่งใดไซ้	ส่อลึงกลางสนาม

การสรุคำ
.....
.....

การเรียบเรียงคำ
.....
.....

การใช้โวหาร
.....
.....

รู้น้อยว่ามากรู้	เรึงใจ
กลกบเกิดอยู่ใน	สระจ้อย
ไปเห็นทะเลไกล	กลางสมุทร
ชมว่าน้ำบ่อน้อย	มากล้าลึงเหลือ

การสรุคำ
.....
.....

การเรียบเรียงคำ
.....
.....

การใช้โวหาร
.....
.....

ใบงาน
เรื่อง เข้าใจคำประพันธ์
จากวรรณคดีโคลงโลกนิติ

พระสมุทรสุดลิกลั่น
สายดั่งทิ้งทอตมา
เขาสูงอาจวัดวา
จิตมนุษย์นี้ไซ้

คณนา
หยั่งได้
กำหนด
ยากแท้หยั่งถึง

การสรรคำ

.....

.....

การเรียบเรียงคำ

.....

.....

การใช้โวหาร

.....

.....

รักกันอยู่ขอบฟ้า
เสมออยู่หอแห่งเดียว
ซังกันบ่แลเหลียว
เหมือนขอบฟ้ามาป้อง

เขาเขียว
ร่วมห้อง
ตาต่อ กันนา
ป่าไม้มาบัง

การสรรคำ

.....

.....

การเรียบเรียงคำ

.....

.....

การใช้โวหาร

.....

.....

ใบงาน
เรื่อง เข้าใจคำประพันธ์
จากวรรณคดีโคลงโลกนิติ

สนิมเหล็กเกิดแต่เนื้อ
กินกัดเนื้อเหล็กจน
บาปเกิดแต่ตนคน
บาปย่อมทำโทษซ้ำ

ในตน
กร่อนซ้ำ
เป็นบาป
ใส่ผู้บาปเอง

การสรุคำ

.....

.....

การเรียบเรียงคำ

.....

.....

การใช้โวหาร

.....

.....

นกน้อยขนน้อยแต่
รังตั้งจุนเียวัว
มักใหญ่ย่อมคนหวั
ทำแต่พอตัวไซ้

พอตัว
อยู่ได้
โพเพ็ด
อย่าให้คนหยัน

การสรุคำ

.....

.....

การเรียบเรียงคำ

.....

.....

การใช้โวหาร

.....

.....

ใบงาน
เรื่อง เข้าใจคำประพันธ์
จากวรรณคดีโคลงโลกนิติ

เห็นท่านมือยาเคลิ้ม	ใจตาม
เรายากหากใจงาม	อย่าคร้าน
อุตส่าห์พยายาม	การกิจ
เอาเยี่ยงอย่างเพื่อนบ้าน	อย่าห้อยทำกิน

การสรรคำ

.....

การเรียบเรียงคำ

.....

การใช้โวหาร

.....

คุณแม่หนาหนักเพียง	พสุธา
คุณบิทรุดจอา-	ภาคกว้าง
คุณพี่ฟ้างศิขรา	เมรุมาศ
คุณพระอาจารย์อ้าง	อาจสู้อาคร

การสรรคำ

.....

การเรียบเรียงคำ

.....

การใช้โวหาร

.....

ใบงาน
เรื่อง เข้าใจคำประพันธ์
จากวรรณคดีโคลงโลกนิติ

ก้านบัวบอกกลิ่น
มารยาทสอนสันดาน
โอดฉลาดเพราะคำขาน
หย่อมหญ้าเหี่ยวแห้งเร็ว

ชลธาร
ชาติเชื้อ
ควรราบ
บอกร้ายแสดลงดิน

การสรรคำ

.....

.....

การเรียบเรียงคำ

.....

.....

การใช้โวหาร

.....

.....

โคควายวายชีพได้
เป็นสิ่งเป็นอันยัง
คนเด็ดดับสูญสัง-
เป็นชื่อเป็นเสียงได้

เขาหนั่ง
อยู่ไซรั
ขารว่าง
แต่ร้ายกับดี

การสรรคำ

.....

.....

การเรียบเรียงคำ

.....

.....

การใช้โวหาร

.....

.....

ใบงาน
เรื่อง เข้าใจคำประพันธ์
จากวรรณคดีโคลงโลกนิติ

น้ำใช้ใส่ตุ้มตั้ง
น้ำอบอำอินทรีย์
น้ำปูนใสเต็มมี
น้ำจิตอย่าให้ซ้อง

เต็มดี
อย่าฝร้อน
อย่าขาด
ชดน้ำใจใคร

การสรรคำ

.....

.....

การเรียบเรียงคำ

.....

.....

การใช้โวหาร

.....

.....

เพื่อนกิน สิ้นทรัพย์แล้ว
หาง่าย หลายหมิ่นมี
เพื่อนตาย ถ่ายแทนชี-
หายาก ฝากผีใช้

แทงหนี
มากได้
วาอาตม์
ยากแท้จักหา

การสรรคำ

.....

.....

การเรียบเรียงคำ

.....

.....

การใช้โวหาร

.....

.....

โคลงโลกนิติ ชุด ๑

๑ มิตรพาลอย่าคบให้
พาลใช้มิตรอย่ามัก
ครั้นคราวเคียดคุมชัก
รู้เหตุสิ่งใดไซ้

สนิทนัก
กล่าวไถ่
เอาโทษใส่
ส่อสิ้นกลางสนาม

โคลงโลกนิติ ชุด ๑

๑ น้อยว่ามากรู้

กลกบเกิดอยู่ใน

ไปเห็นชเลไกล

ชมว่าน้ำบ่อน้อย

เริงใจ

สระจ้อย

กลางสมุทร

มากล้าล็กเหลือ

โคลงโลกนิติ ชุด ๒

๐ พระสมุทรสุดลึกลั่น
สายดิ่งทิ้งทอดมา
เขาสูงอาจ้วดวา
จิตมनुษย์นี้ไซรั

คณนา
หยั่งได้
กำหนด
ยากแท้หยั่งถึง

โคลงโลกนิติ ชุด ๒

๑ รักกันอยู่ชอบฟ้า
เสมออยู่หอแห่งเดียว
ซังกันบ่แลเหลียว
เหมือนชอบฟ้ามาป้อง

เขาเขียว
ร่วมห้อง
ตาต่อ กันนา
ป่าไม้มาบัง

โคลงโลกนิติ ชุด ๓

๑ สนิมเหล็กเกิดแต่เนื้อ
กินกัดเนื้อเหล็กจน
บาปเกิดแต่ตนคน
บาปยอมทำโทษซ้ำ

ในตน
กร่อนขร่ำ
เป็นบาป
ใส่ผู้บาปเอง

โคลงโลกนิติ ชุด ๓

๑ นกน้อยชนน้อยแต่
รังต่างจุมเมี้ยว
มักใหญ่ย่อมคนหัว
ทำแต่พอตัวไซ้

พอตัว
อยู่ได้
ไฟเผา
อย่าให้คนหยัน

โคลงโลกนิติ ชุด ๔

๐ เห็นท่านมีอย่าเคลิ้ม ใจตาม
เรายากหากใจงาม อย่าคร้าน
อุตส่าห์พยายาม การกิจ
เอาเยี่ยงอย่างเพื่อนบ้าน อย่าท้อทำกิน

โคลงโลกนิติ ชุด ๔

๑ คุณแม่หนาหนักเพียง

คุณบิดรดุจอา-

คุณพี่พ่างศิขรา

คุณพระอาจารย์อ้าง

พสุธา

กาศกวาง

เมรุมาศ

อาจสู้อาคร

โคลงโลกนิติ ชุด ๕

๑ ก้านบัวบอกกลีบทัน

ชลธาร

มารยาทส่อสันดาน

ชาติเชื้อ

โฉดฉลาดเพราะคำขาน

ควรทราบ

หย่อมหญ้าเขียวแห่งเรือ

บอกร้ายแสดงดิน

โคลงโลกนิติ ชุด ๕

๑ โคควายวายชีพได้ เขาหนั่ง
เป็นลิ่งเป็นอันยัง อยู่ไซร้
คนเต็ดดับสูญสัง- ขารร่าง
เป็นชื่อเป็นเสียงได้ แต่ร้ายกับดี

โคลงโลกนิติ ชุด ๖

๑ น้ำใช้ใส่ตุ่มตั้ง

น้ำอบอำอินทรีย์

น้ำปูนใส่เต้ามี

น้ำจิตอย่าให้ข้อง

เต็มดี

อย่าพรั่ง

อย่าขาด

ขัดน้ำใจใคร

โคลงโลกนิติ ชุด ๖

๑ เพื่อนกิน สิ้นทรัพย์แล้ว แหนงหนี
หาง่าย หลายหมื่นมี มากได้
เพื่อนตาย ถ้ายแทนชี- วาอาตม์
หายาก ฝากผีไข้ ยากแท้จักหา

ឆ្លើយ

โคลงโลกนิติ ชุด ๑

๑ มิตรพาลอย่าคบให้
พาลใช้มิตรอย่ามัก
ครันคราวเคียดคุมชัก
รู้เหตุสิ่งใดไซ้

สนิทนั้ก
กล่าวไ้กล้
เอาโทษ ใ้สนา
ส่อลี้่นกลางสนาม

การสรรคำ

การเลือกคำว่า มิตร มาใช้แทนคำว่าเพื่อน ให้เหมาะสม
และไพเราะในบริบทของคำประพันธ์ และมีการนำคำว่า เคียด มาใช้
เพื่อให้เกิดการเล่นเสียงพยัญชนะต้น ได้ไพเราะในวรรค

การเรียงเรียงคำ

การเรียงเรียงความหมายของคำที่มีความสำคัญเท่า ๆ กันให้เน้น
ความสำคัญเท่ากันในบริบท
ได้แก่

มิตรพาลอย่าคบให้

สนิทนัก

พาลใช้มิตรอย่ามัก

กล่าวไกล

ที่กล่าวถึงเพื่อนที่ไม่ดี และคนไม่ดีที่ไม่ใช่เพื่อน โดยใช้คำว่า

มิตรพาล และ พาลใช้มิตร

การใช้โวหาร

คำว่า พาลไซมิตรอย่ามักกล่าวไถ้ คำว่า ไซ จากบริบท หมายถึง ไม่ใช่ เป็นการใช้โวหารแบบปฏิพากย์ คือการใช้ถ้อยคำที่มีความหมายตรงกันข้ามหรือขัดแย้งกันมากแล้ว อย่างกลมกลืนกันเพื่อเพิ่มความหมายให้มีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น

โคลงโลกนิติ ชุด ๑

๑ น้อยว่ามากรู้

กลกบเกิดอยู่ใน

ไปเห็นชเลไกล

ชมว่าน้ำบ่อน้อย

เริงใจ

สระจ้อย

กลางสมุทร

มากล้าล็กเหลือ

การสรุคำ

- การเลือกใช้คำไวพจน์ คำว่า ชเล แทนคำว่า ทะเล / จ้อย แทนคำว่า เล็ก / ไป แทนคำว่า ไม่
- การเล่นเสียงพยัญชนะต้น คำว่า ล้าลึกเหลือ

การเรียงเรียงคำ

- เรียงเรียงเนื้อหาโดยการนำสรุปความคิดไว้ที่ประโยคแรก และใช้วิธีการเปรียบเทียบเพื่อให้เห็นภาพ

การใช้โวหาร

- การใช้อุปมาโวหาร โดยเปรียบเทียบผู้ที่มีความรู้น้อย เหมือนนกบในสระน้ำเล็ก ๆ โดยใช้คำว่า “กล” เป็นคำอุปมา

โคลงโลกนิติ ชุด ๒

๐ พระสมุทรสุดลึกลั่น
สายดิ่งทิ้งทอดมา
เขาสูงอาจ้วดวา
จิตมนุษย์นี้ไซ้รู้

คณนา
หยั่งได้
กำหนด
ยากแท้หยั่งถึง

การสรรคำ

การเลือกใช้คำไวพจน์ให้ไพเราะเหมาะสมกับบริบท ได้แก่ คำว่า พระสมุทรรคณา

การเรียบเรียงคำ

เรียบเรียงเนื้อหาที่มีความสำคัญเท่าๆ กัน โดยยกตัวอย่างไว้ตอนต้นแล้วสรุปตอนท้าย

การใช้โวหาร

การเล่นเสียงพยัญชนะ เช่น คำว่า ทิ้งทอด และเล่นเสียงพยัญชนะเป็นคู่ ๆ เช่น คำว่า ยากแท้ หยั่งถึง

โคลงโลกนิติ ชุด ๒

๑ รักกันอยู่ชอบฟ้า
เสมออยู่หอแห่งเดียว
ซังกันบ่แลเหลียว
เหมือนชอบฟ้ามาป้อง

เขาเขียว
ร่วมห้อง
ตาต่อ กันนา
ป่าไม้มาบัง

การสรรคำ

ใช้คำที่เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน ทำให้เข้าใจความหมายของบท

ประพันธ์ได้ง่าย

การเรียบเรียงคำ

เรียงคำวลี ประโยค ที่มีความสำคัญเท่า ๆ กัน เคียงขนานกันไป

การใช้โวหาร

การใช้โวหารภาพพจน์แบบอุปมา โดยใช้คำว่า เสมอ และเหมือน

โคลงโลกนิติ ชุด ๓

๑ สนิมเหล็กเกิดแต่เนื้อ
กินกัดเนื้อเหล็กจน
บาปเกิดแต่ตนคน
บาปยอมทำโทษซ้ำ

ในตน
กร่อนขร่ำ
เป็นบาป
ใส่ผู้บาปเอง

การสรรคำ

- เลือกใช้คำมาเปรียบเทียบเหมาะกับบริบท
- มีการเล่นคำ คำว่า บาบ เน้นย้ำความหมายให้ชัดเจนขึ้นในคำประพันธ์

การเรียบเรียงคำ

ให้ความสำคัญในการเรียบเรียงเนื้อหาและจัดลำดับความคิดแบบเป็นเหตุผล

การใช้โวหาร

การสมมติให้สนิมเหล็กแสดงอาการกัดกินเหล็กได้ เป็นการใช้โวหารแบบบุคคลวัต
คือ การสมมติสิ่งต่าง ๆ ให้มีกริยาอาการ ความรู้สึกเหมือนมนุษย์

โคลงโลกนิติ ชุด ๓

๑ นกน้อยขนน้อยแต่
รังต่างจุมैयाผ้า
มักใหญ่ย่อมคนหว่า
ทำแต่พอตัวไซ้

พอตัว
อยู่ได้
ไฟเผา
อย่าให้คนหยัน

การสรรคำ

- ใช้คำไวพจน์ที่เป็นคำกระชับ เหมาะสมกับฉันทลักษณ์ เช่น คำว่า หัว ซึ่งแปลว่า หัวเราะเยาะ หยัน ซึ่งแปลว่า ดูถูก เป็นต้น
- การเล่นคำ คำว่า น้อย และการเล่นเสียงพยัญชนะ คำว่า ไพเพ็ด

การเรียบเรียงคำ

- การจัดลำดับความสำคัญของเนื้อหา การยกตัวอย่างให้เห็นภาพ ก่อนเข้าสู่เนื้อหาที่เป็นประเด็น

การใช้โวหาร

- การเปรียบเทียบยกตัวอย่างลักษณะของนกที่สร้างรัง กับการรู้จักพอประมาณ

โคลงโลกนิติ ชุด ๔

๐ เห็นท่านมีอย่าเคลิ้ม ใจตาม
เรายากหากใจงาม อย่าคร้าน
อุตส่าห์พยายาม การกิจ
เอาเยี่ยงอย่างเพื่อนบ้าน อย่าท้อทำกิน

การสรรคำ

การเลือกคำให้เหมาะแก่เนื้อเรื่อง เข้าใจง่าย

การเรียบเรียงคำ

เรียบเรียงประโยคได้เหมาะสม โดยเรียงเนื้อหาที่มีความสำคัญ
เท่า ๆ กัน เคียงขนานกันไป

โคลงโลกนิติ ชุด ๔

๐ คุณแม่หนาหนักเพียง

คุณบิทรดุจอา-

คุณพี่พ่างศิขรา

คุณพระอาจารย์อ้ำ

พสุธา

กาศกวาง

เมรุมาศ

อาจสู้สาคร

การสรรคำ

การเลือกคำไวพจน์มาใช้ได้เหมาะสมกับบริบท ความหลាកคำที่มีความหมายเหมือนกัน เช่น เพียง ดุจ พ่าง อ่าง หมายถึง เหมือน

การเรียบเรียงคำ

เรียงคำวลี ประโยค ที่มีความสำคัญเท่า ๆ กัน เคียงขนานกันไป

การใช้โวหาร

การใช้อุปมาโวหาร

โคลงโลกนิติ ชุด ๕

๑ ก้านบัวบอกกลีบทัน

ชลธาร

มารยาทส่อสันดาน

ชาติเชื้อ

โฉดฉลาดเพราะคำขาน

ควรทราบ

หย่อมหญ้าเขียวแห่งเรือ

บอกร้ายแสบลงดิน

การสรรคำ

การเล่นเสียงพยัญชนะต้น

การเรียบเรียงคำ

เรียบเรียงเนื้อหา ๒ ประเด็นให้อยู่ในบทเดียวกัน

การใช้โวหาร

การเปรียบเทียบยกตัวอย่างสภาพแวดล้อม กับนิสัยของมนุษย์

โคลงโลกนิติ ชุด ๕

๑ โคควายวายชีพได้ เขาหนั่ง
เป็นลิ่งเป็นอันยัง อยู่ไซรั
คนเต็ดดับสูญสัง- ขารร้าง
เป็นชื่อเป็นเสียงได้ แต่ร้ายกับดี

การสรรคำ

การเล่นเสียงพยัญชนะต้น

การเรียบเรียงคำ

เรียบเรียงประโยคได้เหมาะสม ทำให้ความหมายลึกซึ้งและเป็นเหตุเป็นผลกัน

การใช้โวหาร

การเปรียบเทียบยกตัวอย่างสภาพแวดล้อม เพื่อให้เห็นภาพชัดเจน

โคลงโลกนิติ ชุด ๖

๑ น้ำใช้ใส่ตุ่มตั้ง

น้ำอบอำอินทรีย์

น้ำปูนใส่เต้ามี

น้ำจิตอย่าให้ข้อง

เต็มดี

อย่าพร่อง

อย่าขาด

ขัดน้ำใจใคร

การสรรคำ

การเล่นคำซ้ำที่ด้านหน้าของแต่ละบาท การเล่นเสียงพยัญชนะต้น

การเรียบเรียงคำ

เรียบเรียงแต่ละประเด็นแล้วสรุปตอนท้าย ทำให้เข้าใจเนื้อหาชัดเจน

การใช้โวหาร

การเปรียบเทียบยกตัวอย่างสภาพแวดล้อม เพื่อให้เห็นภาพชัดเจน

โคลงโลกนิติ ชุด ๖

๑ เพื่อนกิน สิ้นทรัพย์แล้ว แหนงหนี
หาง่าย หลายหมื่นมี มากได้
เพื่อนตาย ถ้ายแทนชี- วาอาตม์
หายาก ฝากผีไข้ ยากแท้จักหา

การสรรคำ

การเล่นคำ การเล่นเสียงพยัญชนะต้น การเลือกคำที่เหมาะสมกับบริบท

การเรียบเรียงคำ

การขึ้นต้นด้วยหัวเรื่องเป็นโคลงกระทู้ ทำให้เข้าใจความหมายโดยภาพรวมของบทประพันธ์

การใช้โวหาร

โวหารแบบนามนัย คือการใช้คำหรือวลีซึ่งบ่งลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งใดสิ่งหนึ่งแทนอีกสิ่งหนึ่ง ได้แก่คำว่า เพื่อนกิน หมายถึง เพื่อนที่หวังผลประโยชน์ เพื่อนตาย หมายถึง เพื่อนที่ไม่ทอดทิ้งกัน

ชวนคิดช่วงท้าย

การศึกษาโคลงโลกนิติ

มีประโยชน์ต่อชีวิตของนักเรียนอย่างไร

คำไหนใช้ถูก

มาศ

มาส์

๔ ต.ค. ๖๕
ชั้น ๙ คาบ เดือน ๑๑

Moon
TEERASUT CHAMSAP

มาส์

น. พระจันทร์, เดือน. (ป., ส.).

ดวงจันทร์ Nikon Coolpix P๑๐๐๐(๒๐๐๐mm.) : นายธีรสุต ฉำทรัพย์

แหล่งที่มา : <https://dictionary.orst.go.th/พจนานุกรม>
ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๕๔ สืบค้นเมื่อ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๖๕

บทเรียนครึ่งต่อไป

ชวนคิดคุณค่าวรรณศิลป์ (๒)

ดาวน์โหลดเอกสารได้ที่ www.dltv.ac.th

รายวิชาภาษาไทย
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑

